

Indberetning om forskellige Sognekald og kapellani vedrørende Forhold

Københavns Stadsarkivet,

Patronatsarkivet, Trinitatis Kirke, Kirkeinspektionen, diverse sager 1881-1922, pakke 24

Kapellan Vilhelm Marcus Philip Jørgen Nielsens indberetning til Magistraten om fordeling af opgaverne mellem sognepræsten og kapellan, dateret 25/4 1917

Transskriberet af Kirsten Sandholt, 2005

Til personlig Efterretning for Hr. Sognepræsten og til Deres videre Meddelelse til Menighedsrådet, om dette ønsker at gennemføre den i menighedsråds protokollen side 20 og 29 antydede Ordning meddeles tjenstligt nedenstående idet undertegnede tilføjer, at jeg aldrig har set noget Regulativ for Præsternes indbyrdes forhold.

I Prædiketjeneste.

Sognepræst har udført Højmesser og 1 Aftentjeneste, Kapellanen det modsatte. Kateket har udført hver anden af Sognepræstens Aftentjenester og prædikat i dennes Sommerferie. I de første Aar af undertegnedes Funktion ved Kirken prædikede Kateketen for mig hver 6. uge uden Vederlag, hvad der, saa vidt jeg ved, ogsaa var Skik i min Formands Tid, da sognepræst Petersen ved given Lejlighed fastholdt, at Kateketen var Sognepræstens Hjælper, uagtet at han ikke oppebærer særlig Løn af Sognepræst, men "Gæstepenge", lod jeg derefter nævnte Forhold bortfalde uden at jeg dermed har indrømmet at Kapellanen ikke har Ret til at faa en Prædiketjeneste udført gratis hver 6th Uge af Kateketen, hvilket Spørgsmaal altid staar aabent. I Sommerferien har det været Skik i mine første Aar her at Kapellanen overtog Sognepræstens Turnus, Kateketen Kapellanens da sognepræst og Kapellan ofte var samtidigt udrejste i Sommerferien førte det til at kapellanens personlige Hjælper, en Sognet ikke tilhørende Præst, fik Fortrin for den i sognet ansatte Kateket. Af denne Grund ophørte Turnusskiftet, hvad der tillige var praktisk, da Kapellanen aldrig kunne faa sit Skema lagt i god Tid, da Sognepræsten først faa dage før sin Rejse kunde opgive, naar han rejste.

Efter Menighedsraadets Ønske om, at Sognepræst og Kapellan har regelmæssigt Prædikeskifte, har Forholdet været ordnet under Vakancen. Skal dette Forhold vedblive, bør det jo fastslås og indføres i Regulativet.

Nytaarsdag prædiker Sognepræsten til Højmassen, Kapellanen til Aftentjenesten, og de Tre Første-Helligdage prædiker Sognepræsten til Højmassen, Kapellanen til Fro- og Aftentjenesten. Anden-Helligdagen prædiker Kapellanen til Højmassen og som Regel Kateketen til Aften. (Fordelingen Sognepræst og Kateket hver 1 Tjeneste, Kapellanen 3 Tjenester synes noget ulige) –

Skærtorsdag og Langfredag skiftes Sognepræst og Kapellan "aarvis" uden for Turnus. Det samme gælder Juleaften. Tjenesten Nytaarsnat har Kapellanen altid haft, men har maattet skaffe

Funktionærerne Vederlag for deres Medvirken, medens Lys og Varme var gratis. Ved en personlig Overenskomst (Menighedsrådsprotokol side 18 punkt 2) er der truffet den Ordning, at Sognepræst og Res. Kapellan hver raader over Kirken til tre Extratjenester om Aaret, ved hvilke Kirken opvarmes og oplyses gratis, og Klokker, Graver, Organist og Kirkekone fungerer gratis. I Fastetiden holdes 5 onsdagsaften Tjenester af hvilke Sognepræst og Kapellan hver forretter 2, Kateketen 1. Man skiftes til at have Tjenesten paa de forskellige onsdage.

Konfirmationen retter sig efter Turnus.

II Ministerialia.

a) Altergang.

Ved hver Søn- og Helligdagstjeneste holder den fungerende Præst Altergang med Skriftemaal $\frac{1}{2}$ Time før Tjenesten (Skærtorsdag er der særlig Altergangstjeneste) Præsten møder selv om ingen er tegnet.-

Hver fredag kl.10 har det været Skik at baade Sognepræst og Kapellan holdt Skriftemaal i hver sin Skriftestol. Naar begge Præster havde Altergæster, udførte Sognepræsten som Regel Messen og Uddelingen af Vinen. - I senere Aar er det blevet Skik, at der kun ? Altergang til 1th og 5th Fredag i Maaneden og at den sidstnævnte Altergang holdes kl. 8 Aften. Der kan dog ogsaa blive Formiddagsaltergang, 2.,4., og 5. Fredag hvis nogen ønsker det. – Naar to Altergæster er mødt paa Klokkerkontoret senest Torsdag kl. 5 tilsiges alle Funktionærer; er kun én meldt, har Kapellanen ofte holdt Altergang med Brug af Hjemmeberettelseskalk samt selv aabnet og lukket Kirken. Hvis der, uden Hensyn til Tegning, altid blev Altergang de to Fredage, hvis Folk indfandt sig i Kirken, ville der næppe gaa nogen Fredag uden Altergang. Nu vil man ikke ulejlige. Der forlanges ikke Tegnepenge, men det staar Folk frit for at erlægge sadanne paa Klokkerkontoret eller (desværre) i Kirken.

b) Daab og Vielse.

Efter gammel Skik ved Kirken skelnes mellem ordinære og ekstraordinære Daab og Vielser. Oprindeligt har "ordinær" været ensbetydende med, at flere ligeartede Handlinger udførtes samtidigt, altsaa Bunkedaab og Bunkevielser. Tiden for Daab sattes til 11 $\frac{1}{2}$ efter Højmessens, 11 efter Fredagsaltergang, for Vielse til 12 efter Højmessens, 11 $\frac{1}{2}$ efter fredagsaltergang. 1th Helligdage udføres som Regel ikke kirkelige Handlinger. De ordinære Daab og Vielser paa Søn og Helligdage paahviler den Præst, der har Højmessens. Om Fredagen paahviler de Kapellanen, i hvert Kvartals to første Maaneder, Sognepræsten i hvert Kvartals tredje Maaned.

For disse "ordinære" Daab modtager Kapellanen intet, selv om han fungerer, for hver indensogns Vielse erhoder han derimod 2 kr. enten han udfører den eller ej.

Man gik ud fra, at kun mindre bemidlede valgte de "ordinære" Tider, og det blev Skik, at der for en saadan Daab ydedes "1 Kr." til Sognepræst og 1 Kr. til Klokker og Graver i Forening, for en saadan.

Vielse 4 Kr. til Sognepræst, 2 Kr. til Kapellan, 4 Kr. til Klokker og Graver i Forening. Ved Søn og Helligdagsdaab ydes gratis Orgelspil undtagen paa Konfirmationssøndagene, ellers koster Orgelspil 8 Kr. (der var mulig Grund til at udføre billigere Harmoniumspil)

Fritagelse for Betaling forbeholdt Sognepræsten sig selv for sit Vedkommende, medens Kapellanen gav Sognepræsten Lov at fritage for Kapellanens Vedkommende. Sognepræsten holdt på nævnte Mindstebidrag eller gratis, hvad Kapellanen ikke har kunnet billige. Som regel var jo Folk glade for "gratis", men der var dog Tilfælde hvor man ikke var glad for at modtage dette Tilbud. Kapellanen ordnede da Sagen saaledes, at Sognepræsten fik sin betaling, uden at Folk vidste, at Kapellanen fungerede gratis eller fik mindre. En enkelt Gang fik Kapellanen det ordnet saaledes, at Sognepræsten fik 2/3, Kapellanen 1/3 af

Præstehonoraret, men Sognepræsten var utilfreds med Ordningen. – (Der er ulovligt at holde fast Takst for Daab og Vielser.)

Benævnelsen "ordinær" og den "mindste Betaling" holdt sig ogsaa efter at det var fastslaaet, at Daab burde være "Bunkedaab", Vielser "Enkelthandlinger". Med Forstaaelse af det første har ogsaa mere Velstittede ladet Daab udføre efter Højmessestjenesten og da erlagt store Honorarer. Af dette er der alligevel ikke blevet tillagt Kapellanen noget, selv om han fungerede. For Vielsernes vedkommende har den Skik udviklet sig, at de sættes Søn og Helligdage fra kl.12, Fredag fra 11½ med ½ Times Mellemlum. Af hensyn til søndagsbegravelser og til Funktionererne, bør der næppe fastslas flere end 2 Vielser efter Højmassen med Daab. Skal der være flere maa det være efter frivillig Overenskomst. Ved nævnte "ordinære" Daab og Vielser flyttes Midtergangens Bænke ikke, ej heller lægges Løber frem i Midtergangen. Der erlægges intet tvungent Honorar til Kirkekone, men det staar Folk frit for at yde saadant paa Klokkerkontor eller (desværre) i Kirken. Da Graveren, der er Taarnvægter, ofte ikke er tilstede ved disse Handlinger, undere Folk sig over, at Honoraret skal erlægges til ham. En Ordning, der ikke skader ham, men nemlig kom Kirkekone til Gode, kunne træffes, med mindre Graveren skal være tilstede, hvad han da ogsaa bør være. (Saa vidt vides har han Pligt til at være tilstede og lade Taarnet vogte af nogle andre.) Da Smaakaarsfolk bør have Adgang til at faa en kirkelig handling udført Søndag Eftermiddag ligesom velstaaende, og da de, uden at betale extra derfor, bør have Adgang til at faa den Præst, de ønsker, hvad Søndag det kan være, ordnedes det saaledes, at der kunde blive Vielse kl.4 ¾ eller 4 ½ hvis der blev Daab), Daab kl. 5, inden Aftentjenesten hvilke Handlinger da regelmæssigt udførtes af den ved Aftentjenesten fungerende Præst. Undertegnede forlangte ikke Vederlag for det extra Arbejde, jeg herved fik, men disse Handlinger regnedes lige med andre "ordinære". Ved gensidig Imødekommenhed er det sket, at den ene Præst har fungeret i den andens Formiddags eller Eftermiddagstid, som det passede Folk og Præsterne bedst, og ligeledes om Fredagen udenfor Tur. Nævnte ordning er ganske privat og kan næppe efter det bestaaende Regulativ "paalægges" Kapellanen.

Alle kirkelige Handlinger, der udføres uden for de nævnte Tider, kaldes ekstraordinære. Hvis Kapellanen udfører saadanne, har han Ret til halvdelen af Honoraret, dog saaledes, at hvis dette er større end 20 kr., det overskydende Beløb tilfalder ham alene. Merudbetalinger plejer at være for Vielser, 10 kr. til Træder, 10 kr. til Klokker og Graver, 2 kr. til Kirkekone. Saa flyttes Bænkene, og

Løber paalægges. For Daab har intet Bidrag fixeret sig, ligesom der ej heller er noget Beløb, der medfører, at Bænke flyttes og Løber paalægges. Dette er en Aftale eller Skønssag. –

Der har været Uklarhed over om alle Daab og Vielser skal bestilles hos Sognepræsten eller hos den Præst der ønskes. (Sognepræsten har besvaret det forskelligt til forskellige Tider). Det mest praktiske synes at være, at Folk henvender sig til den Præst, de ønsker, eller Klokkerkontoret, om de henvender sig der først, anmoder dem om at gaa til den Præst de ønsker. Er det dem ligegyldigt bør de ved ekstraordinære Handlinger vises til Sognepræsten, ved ordinære til dagens fungerende Præst, eller for ekstraordinære Handlingers vedkommende mulig (her indskudt sætning der ikke giver mening) for Søndagens vedkommende til den Præst, der har Eftermiddagstjeneste, for Handlingers vedkommende til den, der har Fredagsforretningen.-. Paagældende Præst tager da Ansvar for alt. Hvis Sognepræsten ønsker det, kan alle Papirer jo gennem Graveren forelægges Sognepræsten før den kirkelige Handling foretages.

Angaaende de "ekstraordinære" Tider maa Præsterne underrette hinanden eller Klokkerkontoret, og hvis de ønsker at fungere for den andens "ordinære" Tid tillige anmelde dette. Saa kan Sammenstød ikke ske.

Ved en ekstraordinær Daab eller Vielse aabnes Kirken ½ Time før. Ved den ordinære er den jo Søndag Formiddag aaben i forvejen og ofte ligesaa Fredag Formiddag. Da der ved Aftentjenesten kun tændes Lys fra kl. 5 bliver der en Extraafgift for Kirken, naar der holdes "ordinære" Ministerialia forinden (Mulig burde en lille Betaling ydes, saa kirken fik sin Udgift til Lys dækket) Det synes derfor umuligt at der, i hvert Fald om Vinteren, aabnes højst ¼ Time før Handlingen. Intet er fastslaaet herom.-

Til ordinær Vielse beregnes ½ Time, da det tager mindre Tid, naar der ej er Orgel, til ekstraordinære Vielser, hvor der plejer at være Orgel, beregnes ¾ Time. Er der Orgel ved ordinær Vielse maa Brudeparret møde præcis, hvis Tiden skal holdes. –

Hjemmevielser betragtes som ordinære, hvis der til Præster kun erlægges 6 Kr., ellers som ekstraordinære. Det er en selvfølge at Funktionærene ogsaa får Honorar for indensogns Hjemmevielser. De plejer ikke at være tilstede. Hvis dette er lovligt, synes der ingen Grund til, at der erlægges Honorar til dem ved udensogns Hjemmevielser, hvor undertegnede, om der betales ved (?.), altid har krævet. Spørgsmaalet er ikke afgjort. –

Konfirmationshonorar tilfalder den Præst, der har forberedt Børnene. Døbes nogle af de forberedte Børn, maa betaling for Daab tilfalde Sognepræsten efter almindelige Regler; dog er det urimeligt at Sognepræsten i dette Tilfælde, naar han ikke fungerer og ikke har forberedt barnet, ofte faar hele Honoraret. Det burde være saaledes, forekommer det mig, at hvis der i det hele kun erlægges 1 kr. til Præst, burde denne tilfalde den fungerende Præst.

Naar der frivilligt ydes for Hjemmedaab og Hjemmeberettelse faar den fungerende Præst; det er Pligt for den tilkaldte Præst at udføre paagældende Handling. –

c. Begravelser.

Begravelser påhviler Sognepræsten de to første Maaneder i hvert Kvartal, Kapellanen den tredje Maaned. Begravelsesprotokollen føres af paagældende Præst. Af velvilje mod Folk modtager hver af Præsterne dog meddelelser om Begravelser, der ikke skal udføres af Sognets Præster. Erstatningshonoraret der mindst er 2 kr., og som Regel dette beløb, videresendes da tillige med Meddelelse til berettigede Præst. (Fattigvæsnets Præst der kan uden Vederlag benyttes ved Begravelser af Folk, der nyder Fattighjælp, Hospitalernes Præster har Begravelser af Folk, der er døde der. Meddelelse sendes da efter Begravelsen af paagældende Præst.) Den Præst der fungerer kan fritage for Honorarer, ogsaa i den andens Maaned. (Dette er inkonsekvent, naar Sognepræsten kræver, at man skal møde hos ham for at faa Daab eller Vielsesbetaling eftergivet.) Kateketen kan kun indesogns fungere som Sognepræstens Stedfortræder, saa denne faar Vederlaget. (Undertegnede havde en Gang i længere Tid tilset en syg. Da vedkommende døde, aftalte jeg selv Begravelsen. Da jeg skulde rejse, fik jeg Kateketen til at fungere. Da det var i Sognepræstens Begravelsesmaaned forlangte denne hele Honoraret. Da det sikkert var med formel Ret, skete Begæringen fyldest, men siden den Tid har jeg brugt udenssogns Præst til Hjælp og ikke Kateketen, hvad jeg alligevel har været ked af til Tider. Sognepræsten havde intet imod at Kateketen hjalp Kapellanen, naar det var dennes Begravelsesmaaned.)

(Kateketens udenssogns funktion kan sikkert kun finde sted med Sognepræstens Tilladelse og ved Daab og Vielser naar der løses Sognebaand til Sognepræsten, der saa tillader Kateketen at fungere i sit Sted.)

Det staar Folk frit for uden hensyn til Begravelsesmaaned at benytte Sognepræst eller Kapellan. Man henvender sig til den Præst man ønsker. Undertiden viser det sig at det er "tilfældigt", hvem der sker Henvendelse til. At afvise i dette Tilfælde og henvise til berettigede opfattes ofte af Folk som "?hed", og det er derfor tvivlsomt om det bør ske.-

Hvis en af Præsterne fungerer i den andens Maaned, har det været Skik, at hvis Vogn ikke var gratis, han fik denne betalt af Honoraret, af hvilket det resterende Beløb deles, dog saaledes, at den ikke fungerende Præst aldrig fik over 10 Kr. I "Droskenes" Tid var Vognhonorar "4 Kr." til Bispebjerg, 3 Kr. til Vestre, 2 kr. til andre Kirkegaarde. Dette Beløb fradroges som Vognhonorar, hvis Sporvogn benyttes i Stedet for Vogn.

III Andre Funktioner.

Ind og udmelding af Folkekirken samt Skilsmissemæling, udføres af den Præst, Henvendelse sker til.-

Sognepræsten meddeler i den kommunale Skoles Kommission (som konstitueret Sognepræst har jeg ikke været tilkaldt) –

Min Forgænger førte Tilsyn med de private Skoler, men Sognepræsten fordrede i min Tid Tilsynet overdraget til ham. Det fordres, at baade Kapellan og Kateket har Sæde i Kommissionen, men Sognepræsten holdt kun Møde med dem en Gang i Aarenes Løb, førte ikke Skoleprotokollen og

lod ikke Skole? Fremsende til de andre Præster. Mulig er Sognepræsten eneberettiget og har Eneansvar. Protokollen er sidst ført i 1909. (I den første Tid af min Funktion var der ikke private Skoler i Sognet, da der kom en overtog Sognepræsten den).

Kapellanen er beskikket til Suppleant i IV Værgemaals Kreds (i Stedet for Præst. Kald.) residerende Kapellan Henriksen er beskikket til Medlem sammesteds (i Stedet for Sognepræst Petersen)

I Kirkebestyrelsen har Kapellanen ikke Sæde efter Loven, men efter Kirkebestyrelsens Vedtagelse. Dog har han ikke Stemmeret.

I Menighedsraadet er Kapellanen valgt til Næstformand. Under Vakancen har han fungeret som Formand, Kassereren som Næstformand. Formandsvalg bliver foretaget ved første Møde efter nye Sognepræsts Ankomst. -

IV Andre Meddelelser.

Sognepræst Petersen brugte ved fraskiltes Vielser altid Rørdams Ritual, undertegnede brugte det naar den der viedes ikke skriftligt angav sig som uskyldig Part, og altid, naar der forelaa Forhold til en anden i Seperationstiden. -

Graveren skal dagligt møde hos begge Præster som Kirkebud. Jeg har for mit vedkommende givet ham Lov til at forespørge pr. Telefon om der er noget. Jeg har kun paalagt ham at udbringe Breve i Distriktet K, dog paahviler det ham rimeligvis at udbringe Breve i hele Byen. -

Nogle til Kundgørelsesskabet ved kirken vedlægges. Det maa vel være Sognepræstens Sag at sørge for Kundgørelsen der, som jeg berette Dem, naar jeg gerne vil have aftaget, og De afgøre, om det kan ske. -

Jeg har for Skik at give et Kort som vedlagte med paaført Tekst ved Daab og Vielser og tillige til Gudmoder og Brud en lille Buket (dette købes af mig selv). Menighedskredsen har bekostet et Kort, der vedlægges ved Daab, Menighedsplejen en Kundgørelsesliste der vedlægges baade ved Daab og Vielse. Ved Vielser har jeg paa egen Bekostning uddelt Sange som vedlagte (a), da de slap op, besluttedes det, at Kirken skulle bekoste nye som vedlagte (b). -

Nogle Daabskort, Kundgørelseslister og Vielsessange staar til Tjeneste, om De ønsker det, og jeg kan ligeledes skaffe dem Tekstkort, det sidste for Indkøbsprisen - Ved konfirmationsindmeldelse har jeg trykt Sedler som vedlagte, bekostede af mig selv.

Sognepræst Petersen lod til Pinse Kirken pynte med Bøgeløv, dog først til Højmessen. Kirketjener? har som Regel udover de omtalte Buketter haft Blomster paa Alter (og undertiden flere Steder) ved alle andre Gudstjenester, dels forærede Blomster, dels indkøbte paa sin egen Bekostning. En Tid lang forbød Sognepræsten Blomster til sin Tjeneste, da deres Duft generede ham og kan i det hele ikke kunne lide Blomster i Kirken ud over Højtiderne. En Aftale bør nu træffes, nemlig bør her som andre Menigheder maatte forestage Blomsterudsmykning og bestride denne Udgift. Udsmykningen denne Gang 2. Pinsedag er bekostet af Kirken som Velkomsthilsen til Sognepræsten og udført af K.F.U.K. -

Langfredag brugte undertegnede ved min Tjeneste Kirkens Sørgeflor. Sognepræsten vilde ikke have det ved sin Tjeneste. Denne Afvigelse i Sagen gjorde, at jeg ikke anmodede Funktionæren om at anbringe Floret men selv gjorde det. –

Der har været Meningsforskelle om Rundetaarns Tilgængelighed i Kirketiden, og om naar der skal flages fra Taarnet, men disse Sager henvises til Sognepræstens forhandling med Kirkeværgen, Hr. Worms.

Det var Skik at Sognepræsten maanedsvi sendte Kapellanen de fra Klokkerkontoret til denne indgåede Beløb, idet han ikke ønskede Kapellanen skulle se Regnskabsbogen, der ikke vedkom denne. For en Ordens Skyld fik Kapellanen et "privat" Regnskab med Klokkeren. Jeg har intet imod at faa Regnskabet fra Sognepræsten uden dennes Regnskabsbog blot der er specificeret for mit Vedkommende og ikke som tidligere Anført kan lyde "....?...?" osv. -

Tjenstligt 25/4 1917

V.M. Nielsen